

Parshat Ki Tavo – 5786 -nr. 280

Samenvatting van de parsha

1e & 2e Aliyot: De Parsha begint met de Mitsvot van de eerste vruchten en de voltooiing van de tiendencycli. Beide gaan gepaard met speciale verklaringen van Hasjem's meesterschap over het land en de verantwoordelijkheid van de mens om de geboden van Hasjem te houden .

3e, 4e en 5e Aliyot: Moshe presenteert een verklaring van trouw tussen Hasjem en Zijn volk. Wij moeten de Tora houden en Hasjem garandeert ons lof, roem en glorie als de "hoogste van alle naties". (26:19) Bij het oversteken van de Jordaan zal de natie publiekelijk haar aanvaarding van Hasjem's verbond verklaren door: de Tora op twaalf stenen te schrijven; ze op te richten als een monument; en de ceremonie van zegeningen en vloeken die zal plaatsvinden tussen de tegenoverliggende bergen, Grizim en Eval.

6e Aliya: Algemeen bekend als de Tochacha, de vermaningen en straffen. Het beschrijft de gevolgen die het Joodse volk zullen treffen als ze Hasjem's Tora en zijn voorzienigheid negeren. De gewoonte (minhag') is dat de lezer deze Aliya sneller en stiller leest dan de rest van de Parsha .

7e Aliya: De Parsha eindigt met het begin van Moshe's laatste toespraak. Hij begint met het vertellen van de wonderbaarlijke aard van de afgelopen 40 jaar en de duidelijke indicatie van Hasjem's alomtegenwoordige bescherming, in het verleden en in de toekomst.

Samenvatting van de haftara - Jesaja 60:1-22

De Haftara van Troost van deze week richt ons opnieuw op de messiaanse visie van een natie en wereld verenigd achter één doel en één bedoeling.

“Sla uw ogen op, rondom... ze zijn allemaal verzameld... (60:4) Uw poorten zullen voortdurend openstaan... zodat de mensen de rijkdom van de volkeren tot u kunnen brengen, terwijl hun koningen in optocht worden geleid. (60:11) Er zal geen geweld meer in uw land worden gehoord... maar u zult uw muren Redding noemen en uw poorten Lof.” (60:18)

Net als in de tijd van Jeshaja, hebben ook wij behoefte aan troost. “Uw volk , allen zullen rechtvaardig zijn; zij zullen het land voor eeuwig bezitten... (60:21) Mogen wij spoedig getroost worden !

We zijn allemaal één familie

Het is jouw zaak.

We zijn gepast voorzichtig om niet te veel betrokken te raken bij het leven van anderen, maar we kunnen ook ten onrechte afstandelijk blijven. Te veel kan opdringerig en bemoeizuchtig zijn, en te weinig kan apathisch en onverschillig zijn. Hoe rijgen we de naald in en doen we het precies goed ? Hoewel er geen gemakkelijke en uniforme antwoorden zijn, verdient deze kritische vraag serieuze overweging .

We kunnen inzicht krijgen in de parshiyot die we deze week en volgende week lezen, waar we zien dat terwijl Mosjé zijn communicatie met Klal Jisrael afrondt, hij zich concentreert op de omvang van onze verantwoordelijkheid om ons met andermans zaken te bemoeien. In Ki Tavo (Devarim 27:11-26) somt Mosjé de vloeken op die ons werden bevolen formeel te verklaren bij binnenkomst in Eretz Jisrael, die allemaal gericht zijn op persoonlijke en geheime mislukkingen (zie Rashbam en Chizkoeni 27:15). Dan weer in Nitsavim (29:17), verwijst Mosjé naar de verborgen gedachten van het individu als een schijnbare oorzaak voor tragedie voor de massa's en besluit (29:28) met de gedenkwaardige formulering, hanistarot laHashem Elokénou, verborgen zaken horen bij G'd, terwijl de openlijke ,onze verantwoordelijkheid zijn.**

Juist dan, toen we ons voorbereidden om de woestijn te verlaten voor Erets Jisrael, werd onze verantwoordelijkheid voor elkaars verborgen problemen verhoogd. De Talmoed suggereert zelfs dat we die verantwoordelijkheid – arévoet – juist aanvaardden toen we de Jordaan overstaken naar Israél (zie Sanhedrin 43b,erushalmi Sotah 7:5). Inderdaad, tijdens onze allereerste veroveringsdaad in Erets Jisrael, werd het hele Joodse volk collectief verantwoordelijk gehouden voor de misdaad van één man - Achan - die in het geheim deelnam aan de gewijde buit van Jericho.

Wat veranderde er zo fundamenteel toen we het land binnengingen ? Waarom is het dan juist onze zaak geworden om ons met andermans zaken te bemoeien ?

In de woestijn was er geen behoefte aan liefdadigheid. Ons voedsel viel uit de hemel, onze kleding bleef fris en bruikbaar, en we werden beschut door de G-ddelijke wolken die G'd voorstelden, de anané hakavod. G'd zorgde voor ieder van ons. Hasjem, zich volledig bewust van de problemen in onze geest en ons hart en Die al onze behoeften kent, heeft deze problemen aangepakt en aan die behoeften voldaan. Maar aan die situatie zou een einde komen als we die woestijnwolken verlieten, de Jordaan overstaken en op aarde landden; toen we onze eigen handen moesten gebruiken om huizen te bouwen en de grond te bewerken om ons brood uit de grond te produceren, waarbij onze kleding verslijtte.

Toen G'd een stap terug deed, moesten we naar voren stappen, niet alleen voor onszelf maar ook voor elkaar. In de woorden van Reb Jisrael Salanter, als het gaat om de behoeften van anderen, moeten we niet op G'd vertrouwen.

En toch zitten we op een ernstige handicap. G'd kent de diepste gedachten van ieder van ons en de intieme details van ons leven. Hij kan helpen. Hoe kunnen wij mensen verantwoordelijkheid nemen voor anderen als we ons niet bewust zijn van hun nistarot, hun persoonlijke materiële behoeften en spirituele en emotionele uitdagingen ?

Het is om deze reden dat Pirké Avot ons heeft geleerd om anderen als familie in onze huizen te verwelkomen. Familieleden moeten elkaars grenzen respecteren, maar ze weten altijd hoe het echt met ons gaat, omdat ze het helderheidsniveau in onze ogen kunnen meten en afgestemd zijn op de energie in onze stemmen. Inderdaad, de Talmoed (Sanhedrin 44a) merkt op dat we er zeker van kunnen zijn dat de familie van Achan op de hoogte was van zijn verborgen misdaad en zijn binnenste cirkel van bewustzijn en verantwoordelijkheid vormde voor zijn spirituele welzijn.

Wij als gemeenschap moeten ons realiseren dat niet iedereen bij familie woont en dat niet iedereen mensen zal hebben die onmiddellijk in staat zullen zijn om alwetend te zijn, om te beseffen wanneer het goed met hen gaat of wanneer ze het moeilijk hebben. Dat is de reden waarom onze profeten (Jeshajahoe 58:7) en wijzen (Avot 1:5) ons leidden, om niet alleen de hongerigen te voeden, maar hen deel te laten uitmaken van ons huishouden, en van onze huizen plaatsen te maken waar ze zich als leden van de familie voelen. Deze aanpak strekt

zich uit tot iedereen die niet de zegen heeft van een heel en ondersteunend gezin om bij thuis te komen, omdat we ervoor kunnen zorgen dat ze zich gewaardeerd en thuis voelen in onze huizen, waardoor de grenzen van onze families worden verlegd om anderen binnen te laten. We moeten naar voren stappen, onze deuren en ons hart openen, altijd met respect voor grenzen, maar toch open en bereid om deel uit te maken van die familiekring voor degenen binnen onze gemeenschappen die in het volle zicht verborgen zijn.

Nu we het Jom Tov-seizoen van talloze feestelijke maaltijden naderen, moeten we erkennen dat deze periode door velen in onze gemeenschap gevreesd wordt - de gescheidenen, weduwe, ongehuwde en wees - zonder een eigen familietafel. Hoe wederzijds lonend zou het voor ons zijn om ze deel uit te laten maken van de onze, ze te verwelkomen voor een maaltijd of voor velen, ze het gevoel te geven dat ze deel uitmaken van onze familie en dat ons huis tot op zekere hoogte van hen is. (R. Moshe Hauer z"l)

De Tora op de stenen

"En het zal zijn op de dag dat u de Jordaan zult overtrekken... gij zult u grote stenen oprichten... en gij zult daarop alle woorden van deze Tora schrijven" (27:2,3)

Waarom is het nodig om deze grote stenen onmiddellijk bij het betreden van het Land op te richten en de Tora-woorden erop te transcriberen, en niet op een later tijdstip ?

De **Abarbanel** (1437-1508, Italië) legt uit dat we uit deze tekst een onderscheid kunnen maken tussen de Israëlieten en de andere volkeren. Andere verenigingen herdenken hun overwinningen bij het ontwerpen van monumenten ter ere van hun oorlogshelden die grote moed hebben uitgebeeld. De Israëlieten, aan de andere kant, geven in de eerste plaats speciale erkenning aan de Tora en de woorden die het vertegenwoordigt. De Israëlieten begrijpen op dit moment dat hun komende overwinningen te danken zijn aan het trouw blijven aan de Tora, vóór hun macht en kracht, van hun militaire bekwaamheid. Om deze reden wordt dit monument gedocumenteerd bij aankomst in het land voor grote veldslagen, om ons geloof te bevestigen.

De grote bijbeluitlegger **Onkelos** (35-120) wijst erop dat het woord "Avanim"- "Stenen" nog een andere betekenis heeft. In het woord "Even" worden "Av" en "Ben" gevonden - Vader en Zoon, (Onkelos Beréshiet 49:24) misschien om de ware belangrijke boodschap te benadrukken bij het binnengaan van het Beloofde Land. Wij zijn er om de overgang van de ene generatie naar de andere soepel te laten verlopen. Hiermee onderscheiden de Israëlieten zich van andere naties door ons geloof te benadrukken in het belang van het doorgeven van de traditie aan onze kinderen. (R. Chanoch Yeres)

Het woord Shema

Het zou redelijk zijn om aan te nemen dat een taal die het werkwoord "bevelen" bevat, ook het werkwoord "gehoorzamen" moet bevatten. Het één impliceert het ander, net zoals het concept van een vraag, de mogelijkheid van een antwoord impliceert. We zouden het echter mis hebben. Er zijn 613 geboden in de Tora, maar er is geen woord in het Bijbels Hebreeuws dat "gehoorzamen" betekent. Toen het Hebreeuws in de 19e eeuw nieuw leven werd ingeblazen als een taal van alledaags spraakgebruik, moest een woord, letsajét, worden geleend uit het Aramees. Tot dan toe was er geen Hebreeuws woord voor 'gehoorzamen'.

Dit is een verbazingwekkend feit en niet iedereen was zich ervan bewust. Het leidde ertoe dat sommige christenen (en secularisten) de aard van het jodendom verkeerd begrepen: zeer weinig christelijke denkers waardeerden het concept van mitsva en het idee dat G-d ervoor zou kunnen kiezen om Zichzelf in de vorm van wetten te openbaren. Het leidde er ook toe dat sommige Joden over mitsvot nadachten op een manier die meer geschikt was voor de islam (het woord islam betekent "onderwerping" aan G-d's wet) dan voor het jodendom. Welk woord gebruikt de Tora als het juiste antwoord op een mitsva ? Sjema .

De wortel sh-m-a is een sleutelwoord in het boek Devarim, waar het 92 keer voorkomt, meestal in de zin van wat G-d van ons wil, als antwoord op de geboden. Maar het werkwoord sh-m-a betekent veel dingen. Hier zijn enkele van de betekenissen die het heeft in Beréshiet :

"1.Horen" als in: "Abram hoorde dat zijn bloedverwant [Lot] gevangen was genomen" (Ber. 14:14).

2."Luisteren, en opletten" zoals in: "Omdat u naar uw vrouw hebt geluisterd en van de vrucht van de boom hebt gegeten" (Ber. 3:17) en "Toen zei Rachel: G-d heeft mij gerechtvaardigd; Hij heeft naar mijn smeekbede geluisterd en mij een zoon gegeven" (Ber. 30:7).

3."Begrijpen" zoals in "Kom, laten Wij afdalen en hun taal verwarren, zodat zij elkaar niet zullen begrijpen" (Ber. 11:7). Dit is hoe de traditie de latere uitdrukking Naaseh ve-nishma (Ex. 24: 7) opvatte als "eerst zullen we doen, dan zullen we begrijpen."

4."Gewillig te zijn om te gehoorzamen", zoals de woorden van de engel aan Abraham na het binden van Izaäk, "Door uw nageslacht zullen alle volkeren op aarde gezegend worden, omdat u gewillig was Mij te gehoorzamen" (Gen. 22:18), toen Abraham op het punt stond G-ds gebod te gehoorzamen, en op het laatste moment riep een engel hem op om te stoppen.

5."Om te reageren in daad, om te doen wat een ander wil" zoals in "Doe wat Sara je zegt" - sh'ma bekolah (Ber. 21:12).

Het is in deze laatste betekenis dat het werkwoord sh-m-a het dichtst in de buurt komt in betekenis van 'gehoorzamen'. Het feit dat het al deze dingen betekent, suggereert dat er in de Tora geen concept van blinde gehoorzaamheid is. Over het algemeen beveelt een commandant en gehoorzaamt een soldaat. Een slaveneigenaar beveelt en de slaaf gehoorzaamt. Er is geen actief denkproces bij betrokken. Het verband tussen het woord van de commandant en de daad van de bevelhebber is er een, van actie-en-reactie, stimulus-en-respons. Voor praktische doeleinden heeft de soldaat of slaaf geen eigen wil.

Dat is niet hoe de Tora de relatie tussen G-d en ons opvat . G-d, die ons naar Zijn beeld heeft geschapen en ons vrijheid en het vermogen om te denken heeft gegeven, wil dat we Zijn geboden begrijpen. Ralbag (Gersonides, 1288-1344) stelt dat het juist dit is wat de Tora anders maakt:

Zie, onze Tora is uniek onder alle andere doctrines en religies die andere naties hebben gehad, in die zin dat onze Tora niets bevat dat niet voortkomt uit billijkheid en rede. Daarom trekt deze G-ddelijke wet mensen aan op grond van haar essentie, zodat zij zich in overeenstemming met haar gedragen. De wetten en religies van andere naties zijn niet zo: ze zijn niet in overeenstemming met billijkheid en wijsheid, maar zijn vreemd aan de aard van de mens, en mensen gehoorzamen ze vanwege dwang, uit angst voor de dreiging van straf, maar niet vanwege hun essentie .

In dezelfde lijn spreekt de moderne geleerde David Weiss Halivni over "de Joodse voorliefde voor gerechtvaardigde wet", en contrasteert dit met andere culturen in de antieke wereld:

De oude wet in het algemeen is apodictisch, zonder rechtvaardiging en zonder overreding. De stijl is categorisch, veeleisend en indrukwekkend ... Vooral de wet van het Oude Nabije

Oosten is verstoken van elk spoor van verlangen om te overtuigen of harten te winnen. Het beveelt, schrijft voor en beveelt, en verwacht dat er alleen naar zal worden geluisterd op grond van het feit dat het een officieel decreet is. Het vraagt geen toestemming (door rechtvaardiging) van degenen aan wie het gericht is.

De Tora gebruikt ten minste drie middelen om aan te tonen dat de Joodse wet niet willekeurig is, slechts een decreet. Ten eerste, vooral duidelijk in het hele boek Devarim, is het geven van redenen voor de geboden. Vaak, maar niet altijd, heeft de reden te maken met de ervaring van de Israëlieten in Egypte. Ze weten hoe het voelt om onderdrukt te worden, om een vreemdeling te zijn, een buitenstaander. Ik wil dat je een ander soort samenleving creëert, zegt G-d bij monde van Mozes, waar slavernij beperkter is, waar iedereen één dag per week vrij is, waar de armen geen honger lijden en de machtelozen geen gerechtigheid wordt ontzegd.

De tweede, met name in het boek Bamidbar, is de nevenschikking van verhaal en wet, alsof hij wil zeggen dat de wet het best kan worden begrepen tegen de achtergrond van de geschiedenis en de ervaring van de Israëlieten in hun vormende jaren. Dus de wet van de Rode Vaars (Para Adoema) – voor reiniging van contact met de doden – vindt plaats vlak voor de dood van Mirjam en Aäron, alsof hij wil zeggen dat rouw en verdriet ons contact met G-d verstoren, maar dit duurt niet eeuwig. We kunnen weer rein worden.

De wet van tsitsit komt na het verhaal van de spionnen omdat (zoals ik in een eerder Verbond & Gesprek heb uitgelegd) beide te maken hebben met manieren van kijken: het verschil tussen zien-met-angst en zien-met-geloof.

De derde is het verband tussen wet en metafysica. Er is een sterk verband tussen Berésh. 1, het scheppingsverhaal, en de wetten van kedoesha, heiligheid. Beide behoren tot Torat hakohanim, de priesterlijke stem, en beide gaan over orde en het handhaven van grenzen. De wetten tegen het mengen van vlees en melk, wol en linnen, enzovoort, gaan over het respecteren van de diepe structuur van de natuur zoals beschreven in het eerste hoofdstuk van de Tora.

Gedurende Devarim (Deuteronomium), wanneer Mozes de top van zijn leiderschap bereikt, wordt hij een opvoeder, die aan de nieuwe generatie die uiteindelijk het land zal veroveren en bewonen, uitlegt dat de wetten die G-d hen heeft gegeven niet alleen maar G-ddelijke decreten zijn. Ze zijn logisch in menselijke termen. Zij vormen de architectonische kenmerken van een vrije en rechtvaardige samenleving. Ze respecteren de menselijke waardigheid. Ze eren de integriteit van de natuur. Ze geven het land de kans om uit te rusten en te herstellen. Ze beschermen Israël tegen de anders onverbiddelijke wetten van het verval en de ondergang van naties.

Alleen door G-d als hun soeverein te erkennen, zullen zij zich beschermen tegen aanmatigende koningen en de corruptie van de macht. Keer op keer zegt Moshe tegen het volk dat als ze Hashem's wetten volgen ze voorspoedig zullen zijn. Als ze dat niet doen, zullen ze een nederlaag lijden en in ballingschap gaan. Dit alles kan worden begrepen in bovennatuurlijke termen, maar het kan ook op natuurlijke manieren begrepen worden.

Dat is de reden waarom Moshe, consequent in Devarim, het werkwoord sh-m-a gebruikt. Hij wil dat de Israëlieten G-d gehoorzamen, maar niet blindelings of alleen uit angst. G-d is geen autocraat. De Israëlieten zouden dit moeten weten door hun eigen directe ervaring. Ze hadden gezien hoe G-d, de schepper van hemel en aarde, dit volk als het Zijne had uitverkoren, hen uit de slavernij naar de vrijheid had gebracht, hen door de woestijn had gevoed, ondersteund en beschermd, en hen naar de overwinning op hun vijanden had geleid. G-d had de Tora niet

aan Israël gegeven omwille van Hem, maar voor die van hen. Zoals Weiss Halivni het stelt: de Tora "nodigt de ontvanger van de wet uit, om mee te doen aan het begrijpen van de weldadige werking van de wet, waardoor hij waardigheid krijgt en hem het gevoel krijgt dat hij een partner is in de wet."

Dat is de betekenis van de grote woorden van Moshe in de parasja van deze week :

"Zwijg, Israël, en luister ! Jullie zijn nu het volk van de Heer, jullie G-d, geworden. Luister naar de Heer, uw G-d, en volg Zijn geboden en decreten op die Ik u vandaag geef." (Devarim 27:9-10)

Het houden van de geboden houdt een daad van luisteren in, niet alleen onderwerping en blinde gehoorzaamheid – luisteren in al zijn vele betekenissen van bijwonen, mediteren en reflecteren op de aard van G-d door schepping, openbaring en verlossing. Het betekent dat we proberen onze grenzen en onvolkomenheden als mens te begrijpen.

Het betekent dat je je herinnert hoe het voelde om een slaaf te zijn in Egypte . Het gaat om nederigheid en herinnering en dankbaarheid. Maar het houdt geen afstand van het intellect in of het tot zwijgen brengen van de vragende geest.

G-d is geen tiran (Avoda Zara 3A) maar een leraar. (Tanhuma: Jitro 16) Hij zoekt niet alleen onze gehoorzaamheid, maar ook ons begrip. Alle naties hebben wetten, en wetten zijn er om gehoorzaamd te worden. Maar weinig andere landen dan Israël stellen het als hun hoogste taak om te begrijpen waarom de wet is zoals die is. Dat is wat de Tora bedoelt met het woord sjema. (R. Jonathan Sacks z"l)

Veertig dagen als geen ander

De veertig dagen vanaf de eerste van de maand Eloel tot Jom Kippoer, is een unieke en gunstige tijd voor elke Jood om zijn geest en hart te richten op zelfreflectie en tesjoeva. Het bekende vers uit 'Shir Hashirim', Ani le'dodi v'dodi li (אני לדודי ודודי לי) wordt in dit verband geciteerd vanwege het feit dat de eerste letter van het woord Eloel spelt en dat het de liefde en intieme band tussen een Jood en Hashem vastlegt die in deze tijd van het jaar intens kan worden ervaren.

De Chafetz Chaim (Misjna Berurah, Hilchot Rosj Hasjana) voegt eraan toe dat elk woord van de Hebreeuwse uitdrukking Ani le'dodi v'dodi li, eindigt met de letter yud (de yud is het equivalent van 10). Alle vier de yuds tellen op tot 40. Dit verwijst naar de duidelijke gelegenheid en het hemelse geschenk dat elk jaar, gedurende veertig dagen, aan een Jood wordt gegeven om zich bezig te houden met cheshbon hanefesh, tikun hamidot, en te streven naar blijvende spirituele groei. (R. Aron Goldschreider)

SHALOM SHABBAT

Voor suggesties en commentaar : mobi166@hotmail.com

Gelieve dit blaadje (deze link) ook door te sturen aan vrienden en kennissen.

En je bronnen zullen zich naar het buitenland verspreiden (Misjlé 5-16)

לע"נ ר' יששכר דב בן ר' מנחם מנס ולע"נ מרת פרומה בת ר' צבי אריה

Dit blaadje met de naam "Mijn Jodendom" kan men downloaden op de site : <https://ladaat.co/gilyonot/>